Id-Daqq tal-Qniepen fil-Folklor Malti

L-Ewwel Parti

Saviour Camilleri

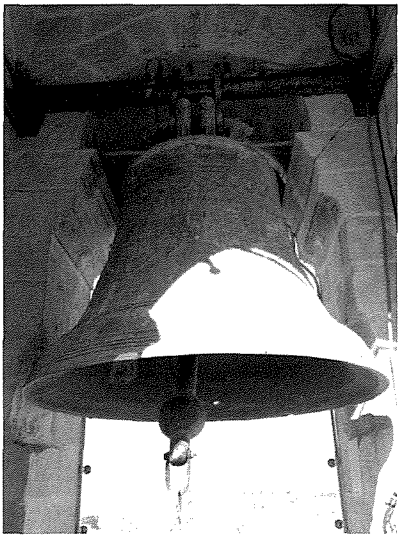

F'għodwa sielma u bikrija ta' xahar sajfi, stajt nisma' mill-bogħod ġejjin, ilħna ferrieħa ta' qniepen jitbandlu f'żiffa ħelwa mal-fwieħa taż-żahar mill-ġonna qrib u madwari għelieqi mifruxa jixirfu sal-irdumijiet li ħesrem jaqtgħu fil-baħar. Din ix-xena qanqlitni biex nikteb dan id-djarju fuq id-daqq tal-qniepen li jakkumpanjana f'ħajjitna s-sena kollha. Il-varjazzjonijiet tad-daqq tagħhom jimlew u jżewqu ġrajjietna fuq din l-art minn meta nkunu żgħar sa mewtna, fejn b'mod naturali niġu mgħallma kif ninterpretahom u minnhom inkunu nafu x'okkażjoni hi, iċ-ċirkustanza, u l-avveniment iffesteġġjat.

Dawn id-drawwiet li baqgħu neżlin magħna mill-imgħoddi saru jagħmlu parti mill-folklor ta' dawn il-Gżejjer. Dan id-daqq tal-qniepen huwa ħolqa minn tiżwieqa ta' drawwiet oħra li jkomplu jsebbħu l-festi tagħna, il-Maltin. Għalhekk illum xtaqt ingħedded is-sinifikat li kellhom dari u li llum dan naqas. Se nkun qed nirreferi għad-daqq tal-qniepen li nsibu mdendla waħda waħda f'kull arkata fil-kampnari tal-knejjes tagħna bil-qanpiena l-kbira ġeneralment tkun dejjem f'nofs il-kampnar.

Manjieri

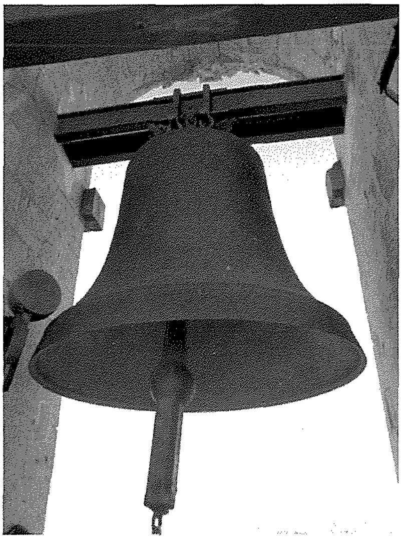

Qabelxejn hemm tliet manjieri kif jindaqqu l-qniepen. Hemm l-ewwel mod - li l-qanpiena titħarrek hi biex taħbat mal-ilsien. Hemm it-tieni mod - li hu speċi ta' martell li jagħti d-daqqiet fuq barra tal-qanpiena u l-aħħar mod - li jixxejjer l-ilsien biex jaħbat fuq iż-żewġ naħat ta' ġewwa tal-qanpiena. Dan l-aħħar mod huwa dak użat minna, l-Maltin. Il-qniepen jistgħu jindaqqu kemm minn isfel (aħna ngħidu li l-qniepen ikunu ggangjati) u kemm minn fuq (u hekk issa il-qniepen ikunu żgangjati). Irrid ngħid, hawnhekk, li meta d-daqq isir minn fuq, id-daqq ikun isbaħ fit-tonatura minn dak li jsir minn isfel, għall-fatt li meta jkun minn fuq, l-ilsien jaħbat fuq iż-żewġ naħat tal-qanpiena, filwaqt li minn isfel,

dan jaħbat fuq naħa waħda tal-qanpiena. Il-parti fejn jaħbat l-ilsien tissejjaħ 'pjaga' għax bit-tisbit kontinwu tal-ilsien iħabbat dejjem fuq l-istess banda, maż-żmien tkun saret selħa fil-qanpiena.

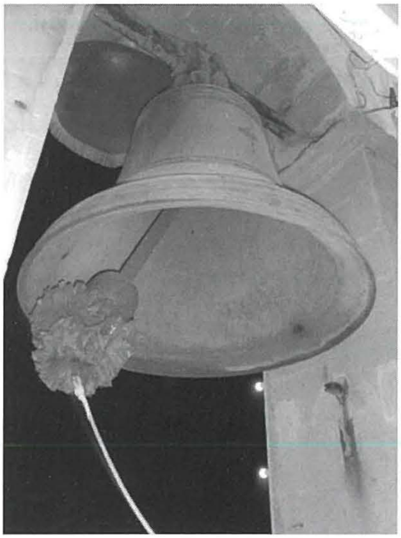

Metodu

Biex wieħed idoqq jew jibda jdoqq, m'hemmx xi għerf - l-aktar meta d-daqq ikun minn isfel. Kull m'għandu jagħmel hu li jitfa' l-ingassa tal-ħabel f'saqajh waqt li b'idejh jaħfen il-ħabel u jiġbed il-ħabel 'l isfel. It-teknika mbagħad tidħol aktar 'il quddiem meta wieħed jibda jitgħallem idoqq b'ċertu grazzja u sengħa biex id-daqq joħroġ b'armonija waħda. Dan jgħodd l-aktar meta d-daqq ikun minn fuq (maġenb il-qanpiena). U hawn kważi l-istess ħaġa, meta d-daqq ikun minn fuq, wieħed jaqbad il-ħabel tal-ilsien f'idejh u jibda jxenglu biex jibda jagħti tokk tokk, li għall-ewwel ikunu f'intervalli mbiegħda. Aktar ma jibda għaddej il-ħin, l-intervalli bejn tokk u ieħor jibdew jiqsaru u jibqgħu jiqsaru sakemm fl-aħħar tibda tindaqq il-qanpiena, biex b'hekk l-ilsien ikun beda jħabbat fuq iż-żewġ naħat. It-tokki ta' hija u tibda l-qanpiena, għandhom ikunu ftit b'saħħithom ħalli jinstemgħu sewwa, l-aktar meta tqis li hemm xi qniepen diġà qed jindaqqu filwaqt li jagħmel sabiħ ukoll li l-leħen tat-tokk jispikka iżjed minn tal-oħrajn. Biex id-daqq ikun aktar armonjuż, jaqbel ukoll li t-tokk tal-qanpiena li qed tibda, ma jingħatax simultanjament ma' tokki ta' qanpiena oħra li qed tindaqq, ħalli ma tinstemax sabta waħda li fiha jintilfu li jkunu spjegati l-ħsejjes. Malli mbagħad il-qanpiena tibda doqq sewwa, il-ħoss għandu jitbaxxa ħafna u jidħol ħelu ħelu fl-armonija mal-oħrajn, bħalma nsibu fil-mużika *(minn forte għal diminuendo)*. U hawn hu l-aktar waqt sabiħ fid-daqq ta'qanpiena (meta tkun qed tinbeda) fejn tokk wara l-ieħor, wieħed ma tfallix tokki, filwaqt li jżomm it-temp (iżda mhux l-istess temp) fejn l-intervall bejn tokk u ieħor jibqa' jiqsar sakemm fl-aħħar tiġi biex tinbeda l-qanpiena. It-tokki li jingħataw, għandhom jalternaw fuq iż-żewġ 'pjagi' tal-qanpiena biex il-ħoss ivarja u aktar ma jittieħdu fit-tul, aktar id-daqq jinħass isbaħ u hekk jinstema' aktar solenni. Jagħmel isbaħ u tkun tidher it-teknika, jekk it-tokki ma jingħatawx, jekk jista' jkun, simultanjament mat-tokki oħrajn ta' qanpiena li qiegħda ddoqq waħedha (kif semmejna qabel). Dan li qed ngħid jgħodd mal-moti l-kbar tas-solennità fil-festi l-kbar jew it-titular.

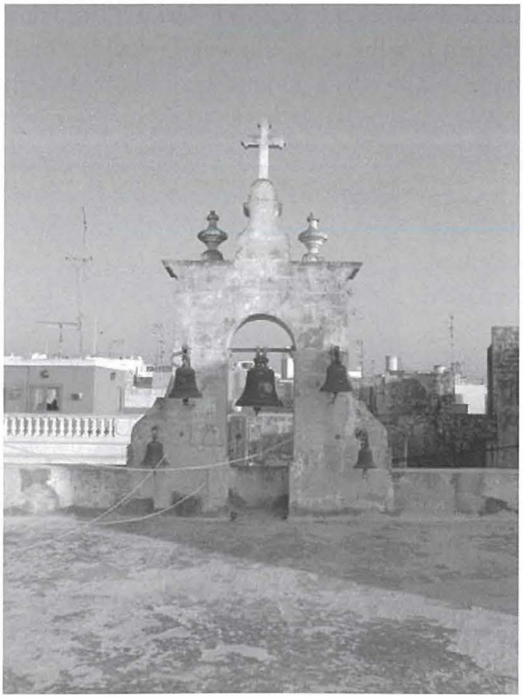

L-iskop tad-daqq

Il-qniepen jindaqqu bi skop; iwassluna aħbar ta' xi ġrajja jew ċirkustanza partikulari għaddejja fil-komunità, tista' tkun ta'ferħ u kemm ta'niket. Fl-imgħoddi, in-nies fil-lokal, ma kellhomx it-teknoloġiji u l-arloġġi li hawn illum. Il-qniepen, kienu l-mezz ewlieni biex jgħarrfu lill-komunitajiet tagħhom b'dak li jkun qed iseħħ, isejħulhom għat-talb jew għal xi funzjoni ġewwa l-knisja u jżommuhom aġġornati fil-ħin. Dan id-daqq kien parti integrali mill-ħajja tal-poplu ta' dak iż-żmien. Kienet din ir-rabta komunitarja mal-ħsejjes tal-qniepen, li kienet iżomm il-bilanċ tal-ħajja għal bosta snin, u li ż-żmien niseġ fl-istess ħajja siekta xorta ta' kultura u tradizzjoni marbuta ma' dan id-daqq fejn ċerti minn dawn id-drawwiet baqgħu jinżammu sal-ġurnata tal-lum.

Xejriet ta' daqq

Ix-xejriet tad-daqq prinċipalment jinqasam fi tlieta: hemm il-moti li nassoċċjawhom ma' ġrajjiet ta'ferħ; hemm daqq kiebi bħal trepassjoni jew il-libra li nassoċċjawhom ma' ġrajjiet ta' niket u hemm daqq li jikkonsisti f'tokki b'intervalli speċifiċi skont iċ-ċirkustanza marbuta magħha.

Bibljografija:

John Formosa, Bell-Ringing in Maltese History (1800 – 1870) paper study p.151

19/05/2009